

ПРАВА НА ВОЛЮ

Праваабарончы бюлетеңь

Міжнародная супольнасьць выказвае занепакоенасьць

16 сакавіка Міжнародная націяральна місія Камітэту Міжнароднага Кантролю за сітуацыяй з правамі чалавека ў Беларусі распаўся дзял заяву "Пра сітуацыю з забесьпячэннем фундаментальных прав і правоў чалавека ў перыяд правядзення крымінальных судовых працэсаў па справах удзельнікаў падзеяў 19 сінэхня 2010 году".

Mісія выказвае занепакоенасьць з нагоды шэррагу апошніх падзеяў у Беларусі, сярод якіх – пазбаўленне магчымасці прафесійнай дзейнасьці адвакатаў, якія абаранялі абвінавачаных па крымінальных справах, звязаных з падзеямі 19 сінэхня, і інфармацыя пра катаваныне і жорсткае абыходжаньне з абвінавачанымі ў СІЗА.

Mісія з'яўляецца ўвагу на неапрайданы перасьлед праваабарончых арганізацый і іх прадстаўнікоў – у суязі з папярэджаннем Генпрокуратуры на адрас кіраўніка ПЦ "Вясна" Алеся Бяляцкага і папярэджаньня Міністэрства юстыцыі на адрас Беларускага Хельсінскага камітэту.

У заяве Mісія выказвае спадзяванье на тое, што "Рэспубліка Беларусь гатовая прадэмантраваць сусъветнай супольнасьці сваю прыхільнасьць да агульнапрынятых нормаў і няхільнае выкананне сваіх абавязкаў падзельстваў па правах чалавека ў рамках ратыфікаемых міжнародных пагадненняў, гарантуючы правядзенне судовых працэсаў над удзельнікамі падзеяў пасля прэзідэнцкіх выбараў 19 сінэхня 2010 году ў строгай адпаведнасці міжнародным стандартам захавання права на справядлівае судове разьбіральцтва і забясьпеччышы магчымасць правядзення грамадзкага маніторынгу названых судовых пасяджэнняў".

Праваабарончыя матэрыялы можна таксама прачытаць на сайтах: www.spring96.org; www.charter97.org; www.baj.by

Фота uit.by

Наперад... у мінулае

Што адбылося ў Менску ўвечары 19 сінэхня?

Сёння, калі праішло ўжо амаль тры месяцы ад тых падзеяў, існуе некалькі тлумачэнняў. Аднак, усе яны – на больш, як версіі. А ўсю праіду, відаць, мы даведаемся на хутка. Пакуль жа мы можам спытаць у саміх сябе: дык каму ж былі выгадныя тыя падзеі? Так, кандыдаты ў прэзідэнты заклікалі людзей выйсці ўвечары па зачаканчыні галасаваньня на менскую Кастрычніцкую плошчу з мэтай выказаць свой пратэст супраць тых фальсіфікацыяў, што адбываліся і на гэтых выбарах, выказаць сваё непрыняцьце вынікаў выбараў, бо яны былі прадказальныя яшчэ да пачатку, а некоторыя СМИ яшчэ трох месяцаў таму назвалі дакладныя лічбы, колькі які кандыдат набярэ галасоў... Так, людзі выйшлі на плошчу нечакана масава, не збаяўшыся запаложваньняў, што гучалі ў апошнія дні з радыё і тэлевізійна ад высокіх міліцэйскіх чы-

ноў, выйшлі на мірную, падкрэслім – мірную – акцыю пратэсту... На высокім эмацыйным узроўні праішоў пераход з Кастрычніцкай плошчы да плошчы Незалежнасці: нас шмат і мы не баймся. А да таго часу можна было прыкінуць ужо, што на мітынг выйшла ня менш за пяцьдзесят тысяч чалавек... І раптам невытумачальная агрэсія – хто і навошта пачаў біць шкло ў дэзвярах Дому ўраду? Дагэтуль не вядома. Апазіцыя і кандыдаты кажуць: гэта правакацыя з боку ўладаў. Цяпер ужо, прааналізаваўшы сьпісы арыштаваных і першыя прысуды, можна сказаць, што рацыя ў гэтым ёсьць. Бо нягледзячы на беспрэцэдэнтную жорсткасць уладаў, на сотні арыштаваных, пра-пагандысцкія фільмы пралукашэнкаўскага тэлебачанья, арышты і ператрусы да 19 сінэхня і пасля ў апазіцыйных структурах ужо відавочна, што шкло білі зусім ня тыя, каго судзяць. Нават на кадрах фільму

(Працяг на стар. 7)

ШТО Ж ЯНЫ ШУКАЛІ?

20 сьнежня і 17 лютага ў офісе "Вясны" адбыліся ператрусы

Пасъля падзеяў 19 сьнежня па краіне прайшла хвала ператрусаў уофісах грамадзкіх арганізацыяў і партыяў, на кватэрах палітыкаў, утым ліку кандыдатаў упрэзідэнты, давераных асобаў кандыдатаў упрэзідэнты, апазыцыйных лідараў, дэмакратычных актыўістаў, праваабаронцаў, урэдакцыях незалежных СМИ... Паводле дадзеных Праваабарончага цэнтра "Вясна", у межах крыміналнай справы аб падзеях на плошчы 19 сьнежня ўкраіне праведзена 168 ператрусаў. "Вясну" няпрошаныя госьці наведалі ажно тройчы...

20 сьнежня 2010 г. а 3-й гадзіне раніцы 15 чалавек з Камітэтu дзяржавай бяспекі (КДБ) правялі ператрус уофісе сябра FIDH у Беларусі Праваабарончага Цэнтра "Вясна". Актыўісты "Вясны" знаходзіліся ўофісе дзеля аналізу даных, сабраных за дзень да гэтага 600 національнікамі за выбарамі па ўсёйкраіне ў межах кампаніі назірання "Праваабаронцы за свабодныя выбары", які ажыццяўляўся сумесна "Вясной" і Беларускім Хельсінскім камітэтам (БХК). Дзесяць актыўістаў "Вясны" былі дастаўлены ўаддзяленыне міліцыі Першамайскага раёну, дзе ўіх узялі тлумачэннынаконттаго, дзе яны былі другую палову дня 19 сьнежня. Потым усіх адпушцілі. Усе кампутары ПЦ "Вясна" ідокументацыя былі канфіскаваныя міліцыяй. Супрацоўнікі былі вызвалены неўзабаве пасъля 6-й раніцы. Праз паўгадзіны праваахоўныя органы вярнуліся ўофіс "Вясны" ўпушках сп. Лабковіча (які толькі што

быў вызвалены, але яго не было ў памяшканыні).

Каля 7 раніцы пяцёра невядомых уцывільным спрабавалі другі раз за ночь патрапіць укватэру, дзе знаходзіцца Праваабарончы цэнтр "Вясна". Калі ім неадчынілі, яны спрабавалі ламаць дзвіверы. Прыехаў Алець Бяляцкі, сустрэў іх упад'ездзе. Міліцыянты патрабавалі адчыніць дзвіверы і тлумачылі, што шукаюць Уладзіміра Лабковіча. Старшыня ПЦ запатрабаваў санкцыю, але яе не было. А. Бяляцкі адказаў, што Лабковіча дакладна няма ў памяшканыніофісу. Празнейкі час невядомыя ўцывільным з'ехалі на мікрааутобусе.

17 студзеня адбыліся ператрусы ўофісе праваабарончага цэнтра "Вясна", а таксама на кватэрах ілещышы праваабаронца Алеся Бяляцкага. Супрацоўнікі КДБ паказалі пастанову, падпісаную прокурорам Менску. Сыледчыя дзеяньніправодзіліся ў межах крыміналнай

справы аб падзеях на плошчы 19 сьнежня. У якасці панятых падчас ператрусаў былі запрошаныя суседзі. Ад паслугаў юриста Валянціна Стэфановіч і старшыні БХК Алега Гулака ў якасці панятых афіцэр КДБ ветліва адмовіўся.

Як паведаміў Валянцін Стэфановіч, спробы пранікнуць у памяшканыне начаціся прыкладна ў 15.30. Але паколькі іх рабілі невядомыя людзі ўцывільным, праваабаронцы вырашылі дзвіверы неадчыніць. Аднак пазней пад'ехалі супрацоўнікі міліцыі ў форме, у якіх быў ордер на правядзенне вобшуку. Пасълягэтага ўваходныя дзвіверы адчынілі.

Паводле словаў В. Стэфановіча, супрацоўнікі Камітэтu дзяржавай бяспекі прынеслы санкцыя-наваную прокурорам пастанову аб правядзеніи вобшуку ў межах крыміналнай справы. "Кампутары ў нас, фактычна, ужо ўсе канфіскавалі, — расказвае юрист, — мы пару старых паставілі. Ну, калі хочуць іх забраць, відаць, прыйдзеца аддаць. Будзем пісаць асадкамі на паперцы".

"Мы бачым, што працягваецца гэтая апантаная кампанія ператрусаў і перасыледаў, — пракаментаваў Алег Гулак, старшыня Беларускага Хельсінскага камітэтu. — Па-ранейшаму назіраем незаконныя дзеяньні супрацоўнікаў КДБ, якія не прадстаўляюцца. Толькі адзін фіксуеца, а астатнія працуяць безпра-дастаўлення дакументаў. Што шукаюць? Зноў нешта па справе аб ма-савых беспарадках".

Паводле словаў А. Гулака, ператрусы праводзяцца ў грамадзкіх, палітычных актыўістах, журналістах, праваабаронцаў па ўсёйкраіне — "ніхто німожа заспакойвацца".

Пасъля 22-й гадзіны Алець Бяляцкі быў вызвалены і паведаміў: "Мяне адпушцілі, толькі вобшук прайшоў: прайшоў вобшук на кватэры, дзе месціца ў нас "Вясна", прайшоў вобшук на кватэры, дзе жывуць мая жонка і сын, і яшчэ на лецішча звязалі і там ашбука-лі. Больша за шэсць гадзін гэта доўжылася. Спрабавалі штосьці знайсьці, у выніку канфіскавалі адзін ноутбук і пук нейкіх старых папераў, а таксама некалькі дыскі. Напэўна, яны думаюць, што праваабаронцы маюць больш інформацыі, відэаматэрыялаў, якія маглі бы ім дапамагчы скляпана гэтую справу. Мяне не дапыталі, толькі правялі вобшукі".

Спыніць ціск на грамадзянскую супольнасць

Ацэнкі беларускіх праваабаронцаў прагучалі падчас прэзентацыі дакладу Human Rights Watch па Беларусі

Міжнародная праваабарончая арганізацыя Human Rights Watch уключыла факты перасыледу Праваабарончага цэнтра "Вясна" пасъля сьнежанскіх падзеяў у свой даклад "Няздзейсцьненія надзея: рэпрэсіі ў Беларусі пасъля прэзідэнцкіх выбараў-2010", апублікаваны 12 сакавіка. Расійскі офіс Human Rights Watch прэзентаваў даклад 14 сакавіка ўМаскве, куды быў запрошаны кіраунік "Вясны". Падчас прэзентацыі

Алець Бяляцкі прадставіў сваю ацэнку сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі заапшня некалькі месяцаў.

Беларускія праваабаронцы дапамагалі ў правядзені дасыледаваньня экспертам Human Rights Watch, якія працевалі ўМенску сёлета ўлютым. Інфармацыя, прадстаўленая міжнародным дасыледыкам, утрымлівала і факты рэспрэсіі ўдачыненія да саміх беларускіх праваабаронцаў. Гэтыя звесткі ўвайшлі ў даклад.

Усваіх рэкамендацыях Human Rights Watch патрабуе ад беларускіх уладаў утым ліку і спыніць ціск на грамадзянскую супольнасць краіны.

Human Rights Watch і яшчэ 130 міжнародных і нацыянальных няўрадавых арганізацыяў і актыўістах заклікалі Раду ААН па правах чалавека выступіць з жорсткімі патрабаваннямі наадрас беларускіх уладаў.

Алесь БЯЛЯЦКІ:

"Што датычыцца правоў чалавека ў Беларусі сёньня, то гэта праста катастрофа"

У апошнім выпуску "Народнай Волі" надрукаванае інтэрв'ю з віцэ-прэзідэнтам Міжнароднай федэрацыі правоў чалавека, праваабаронцам Алесем БЯЛЯЦКІМ. 19 сакавіка споўнілася роўна трэх месяцаў, як у краіне адбыліся прэзідэнцкія выбары. Тры месяцы, якія зымасьцілі ў сабе мноства падзеяў. Рэпрысіі, запалохванье грамадзтва, першыя суды над удзельнікамі акцыі 19 сінегня... Што маем і што рабіць далей?

Суды

– **Прайшло некалькі судоў над удзельнікамі акцыі 19 сінегня. Ці можна з іх ужо зрабіць пэўныя вынікі?**

– Па-першае, адразу ж кідаецца ў вочы палітычны падтэкст гэтых працэсаў, а самі суды, на мой погляд, далёкія ад аб'ектыўнага разъяральніцтва. Прысуды, якія выносяцца, зусім не суднасяцца з тым, што рабілі асуджаныя. Яны абвінавачваюцца ў "масавых беспарадках". На ўсю ж краіну абвіясцілі, што рыхтаваўся "дзяржаўны пераварот". І вынікам такіх гучных і беспадстаўных заявяў з'явілася вось гэтая неадпаведная кваліфікацыя падчас працэсаў.

На судах гэта ўсё цудоўным чынам раскрываецца. З аднаго боку, фармальна суды выконваюць усе працэдуры судовага працэсу, але падчас выступаў адвакатаў і абвінавачаных бачна, што ніхто з тых сямі асобаў, якія ўжо асуджаныя, не ўдзельнічаў чи ў якім узброяным супраціўленні, ні ў падпалах, ні ў нейкіх сапраўды масавых беспарадках. Яны былі ўдзельнікамі акцыі пратэсту супраць шматлікіх парушэнняў заканадаўства падчас выбарчай прэзідэнцкай кампаніі, як і дзясяткі тысяч іншых, якія 19 сінегня прыйшлі на Плошчу. Я сустракаўся з Iванам Гапонавым, якому прысыдулі штраф (раней ён адседзеў "суткі"), дык ён сказаў, што і 10 сутак адміністрацыйнага арышту – гэта зашмат за тое, што зрабіў. А дакладней – ён не зрабіў нічога.

– **Самае цікавае, што і міліцыянты-съведкі, якія выступалі ў судах і якія быццам бы пацярпелі падчас акцыі, не змаглі даказаць, што канкрэтныя абвінавачаныя аказаўлі супраціўленне...**

– Так, і ў той жа час да нас прыходзяць людзі, якія распавядаюць сапраўды жахлівія гісторыі зьбіцца людзей сілавікамі ў той дзень. Чалавек расказаў, як яго зьбівалі некалькі съпецназаўцаў. Выбілі палову зубоў, зламалі руку... Тады ён адчуваў, што можа проста памерці, і пачаў прасіць міліцыянтаў спыніцца. На судзе ён напрасіў, каб яму дадзілі штраф, а не "суткі", бо была неабходна тэрміновая медыцынская дапамога. І суддзя

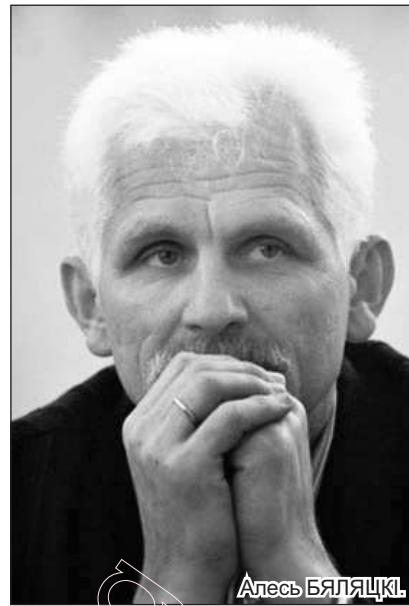
дала-такі яму штраф. На такія дзеяньні міліцыі, на зламаныя рукі, ногі, разбітые галовы ніводная скарга ў прокуратуру па сутнасці не была разгледжаная. Гэта нармальная?

Адным словам, уся гэтая "крымінальная" справа, судзьдзі, бок абвінавачвання знаходзіцца пад пільным кантролем, бо пры нармальным развіцці падзеяў першае, што павінны былі б зрабіць незалежныя судзьдзі, – паставіць вялікі пытальнік наконт адпаведнасці кваліфікацыі самой справы. І, калі не выпусціць людзей на волю, да чаго заклікаем і мы, беларускія праваабаронцы, і міжнародная грамадзкасць, то, прынамсі, перакваліфікаваць справу, і тады пакараныя былі б меншыя.

– **Як вы ацэніваце першыя прысуды?**

– Самыя першыя былі вельмі жорсткія. Васілю Парфянкову і Аляксандру Атрошчанкаву – па 4 гады зняволенія з адбываннем пакарання ў калоніях строгага і ўзмоцненага рэжымаў. Дзымітрыю Новіку – трэх з паловай, Аляксандру Малчанаву – трэх. А вось апошняя прысуды расейскім грамадзянам Арцёму Брэусу і Iвану Гапонаву (штраф у памеры 300 базавых величыняў) ды Дзымітрыю Мядзведзю (3 гады аблежавання на волі без накіравання ва ўстаноўву адкрытага тыпу) больш мяккія. У наскроў палітычную справу умяшлася іншая палітыка. МЗС Расіі настойвала, каб адпусцілі іхных грамадзянаў. І Брэуса з Гапонавым адпушцілі. У той самы дзень і ў тым самым судзе судзілі і Дз. Мядзведзя з такой самай слабенькай доказнай базай, што была і ў расіянаў. І суддзя была вымушаная асудзіць палагодней. Інакш розныя па жорсткасці прысуды выглядалі б вялізнымі контрастамі.

Але гэта зусім не значыць, што далей ўсё будзе ісьці па такім самым сцэнары. Я тут большы песіміст. Так, магчыма, не ўсе атрымаюць аднолькава суворыя тэрміны, але ў сваёй большасці прысуды будуть дастатковая строгімі. І самае істотнае, што ўсе яны будуть палітычна матываванымі і несправядлівымі. Гэта з'явізана з жаданнем уладаў зьбіць грамадзка-палітычную актыўнасць гра-

Алесь БЯЛЯЦКІ

мадзтва, якая выразна прайвілася ў сінегні, не дапусціць раскалыхвання грамадзтва.

Палітэканаленія

– Арцём Брэус, іншыя затрыманыя распавядалі, як іх прымушалі даць паказаныя супраць арганізатораў акцыі. Відавочна, што справа мэтанакіравана на "пячэцца" супраць эксп-кандыдату ў прэзідэнты, з тым каб на базе такіх вось сумніўных доказаў асудзіць і іх. Зьяўляеца інфармацыя, што многім людзям падчас съледztва пагражают, ішантузяць, каб "выціснуць" паказаныя. А таму меркаваць пра аўктыўны падыход съледчых органаў у гэтаі справе, на жаль, не даводзіцца. І ў нас ёсьць падставы казаць, што катаваныне і бесчалавечнае абыходжанне з вязнямі, абы чым расказаў эксп-кандыдат Алець Міхалевіч, ужываліся. Хачу адзначыць, што такое ўтрыманье зняволеных не ўкладаеца ні ў якія міжнародныя нормы – ёсьць грубыя парушэнны міжнародных пагадненняў па ўмовах утрымання, якія Беларусь заключала.

Адвакатура

– У сувязі з вышэйназванымі падзеямі адчулу бееспрэцэнтны прэсінг і адвакаты. Такога ў практыцы палітычных крымінальных справаў яшчэ не было. Былі выпадкі ціску на пэўных адвакатаў, калі, напрыклад, вымушаны быў сам напісаць заяву і сысыці з адвакатуры Iгар Рынкевіч, адвакат эксп-кандыдата ў прэзідэнты на выбарах 2006 года Аляксандра Казуліна. Можна ўзгадаць Веру Страмкоўскую, калі яе хацелі прыцягнучы да крыміналай адказнасці падчас абароны Васіля Старавойтава. Але зараз ужо намалявалася цэлая схема. Мы бачым, што літаральна за трэх месяцаў шэсць адвакатаў былі пазбаўленыя ліцэнзіяў. Гарадзенскую адвакатку Валянціну Бусько пакаралі такім чынам толькі за ўдзел у акцыі. Але чаму чалавек увольны ад працы час на можа выказаць сваю грамадзянскую пазіцыю? Акрамя таго, многія адвакаты

(Працяг на стар. 7)

Судовы канвеер у дзеяньні...

Крымінальная справа аб масавых беспарарадках: 38 абвіавачаных, 12 падазраваных і 7 асуджаных...

Паводле інфармацыі ПЦ "Вясна", на 22 сакавіка 2011 г. у статусе абвіавачаных знаходзяцца 38 чалавек, з іх 25 утрымліваюцца пад вартай у чаканьні суда, 2 – пад хатнім арыштам, 10 – пад падпіскай аб нявыездзе. У статусе падазраваных – 12 чалавек, з іх 2 знаходзяцца па-за межамі краіны, пераважная большасць – пад падпіскай аб нявыездзе. 4 фігуранты крымінальной справы асуджаныя да пазбаўленыя волі, 2 – да штрафаў і 1 – да абмежаваныя волі без накіраваныя ва ўстаноеву адкрытага тыпу. Таксама два чалавекі асуджаныя па ч. 3 арт. 339 Крымінальнага кодэксу Рэспублікі Беларусь.

Праваабарончы цэнтр "Вясна" зьевітаеца да ўсіх, хто валодае інфармацыяй пра новых фігурантаў справы аб масавых беспарарадках, з просьбай паведаміць пра іх на электронны адрес infocenter8@gmail.com, каб яны маглі атрымаць паўнавартонаую прававую і адвакацкую дапамогу.

Абвіавачаныя па крымінальной справе па артыкуле 293, частках 1 і 2, Крымінальнага кодэксу Рэспублікі Беларусь "Масавыя беспарарадкі"

1. Арастовіч Аляксандар – давераная асоба М. Статкевіча. Вызвалены з-пад варты 15 лютага пад падпіску аб нявыездзе.

2. Бандарэнка Зыміцер – кадынатар грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь". Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

3. Буланаў Дзымітрый – адбыў 10 сутак адміністрацыйнага арышту. 12 студзеня затрыманы на 3 сутак у якасці падазраванага. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

4. Вазняк Сяргей – давераная асоба Ул. Някляева. 29 студзеня вызвалены з-пад варты пад падпіску аб нявыездзе.

5. Васілевіч Ільля – адбыў 10-суточны арышт. 5 студзеня затрыманы як падазраваны. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

6. Вінаградаў Павел – актыўіст кампаніі "Гавары праўду". 11 студзеня прад'яўлена абвіавачаныне па чч.1 і 2 арт. 293. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

7. Грыбко Арцём – адбыў 10 сутак адміністратыўнага арышту за ўдзел у акцыі пратэсту. 12 студзеня затрыманы ў сувязі з крымінальной справай, прад'яўлена абвіавачаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

8. Даронін Дзымітрый Міхайлавіч – 28-гадовы жыхар Менску. Затрыманы 14 сакавіка на працоўным месцы. У статусе падазраванага на трох сутак быў зъмешчаны ў ізолятар часовага ўтрыманья па вул. Акрэсьціна. 17 сакавіка пераведзены ў СІЗА па вул. Валадарскага. Абвіавачаныне прад'яўлена 22 сакавіка.

9. Дзымітрыёў Андрэй – кіраўнік перадвыбарчага штабу Ул. Някляева. Вызвалены з-пад варты 3 студзеня пад падпіску аб нявыездзе.

10. Дрозд Дзымітрый – сябра

ініцыятыўнай групы А. Саньнікава. Адбыў 10-суточны арышт за ўдзел у акцыі пратэсту. 1 лютага ўзяты пад варту на 3 сутак у якасці падазраванага па ч. 2 арт. 293 КК, прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

11. Казакоў Сяргей – актыўіст "Еўрапейской Беларусі". 27 студзеня затрыманы ў якасці падазраванага, прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

12. Квяткевіч Аляксандар – адбыў 12-суточны арышт за ўдзел у акцыі 19 снежня. 4 студзеня затрыманы як падазраваны, прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

13. Кіркевіч Алеся – актыўіст "Маладога Фронту" з Гародні. Адбыў 10-суточны арышт за ўдзел у акцыі салідарнасці 24 снежня. 28 студзеня затрыманы ў якасці падазраванага, прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

14. Класкоўскі Аляксандар – былы супрацоўнік міліцыі. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ. Прад'яўлена абвіавочаныне па чч. 1 і 2 арт. 293, таксама ў абарэзе прадстаўніка ўлады (арт. 369 КК) і ў самавольным прысыаеньні звяньні ці ўлады службовай асобы (арт. 382 КК).

15. Кобец Уладзімір – кіраўнік перадвыбарчага штабу А. Саньнікава. Знаходзіцца пад вартай. 3 26 студзеня – пад падпіскай аб нявыездзе.

16. Корбан Алесь – адзін з кіраўнікоў моладзевай арганізацыі АГП "Маладыя дэмакраты". 7 студзеня вызвалены з-пад варты пад падпіску аб нявыездзе.

17. Ліхавід Мікіта – актыўіст Руху "За свабоду". Пастанова пра 15-суточны арышт адменена, пераведзены ў статус абвіавочанага. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага. 21 лютага выстаўлена канчатковая абвіавочаныне ва ўдзеле ў масавых беспарарадках 19 снежня.

18. Лобан Уладзімір – 29 снежня адбыў 10-суточны адміністрацыйны арышт на Акрэсьціна. Паслья затрыманы як падазраваны па крыміналь-

ной справе, прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

19. Любедзька Анатоль – старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

20. Марцалеў Сяргей – кіраўнік выбарчага штабу М. Статкевіча. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

21. Мірзаянаў Фёдар – адбыў 15-суточны арышт за ўдзел у акцыі пратэсту. 25 студзеня дастаўлены на допыт у съледчое ўпраўленыне, паслья допыту ўзяты пад варту на 3 сутак як падазраваны па крымінальной справе. 1 лютага прад'яўлена абвіавочаныне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

22. Міхалевіч Аляксей – экс-кандыдат у прэзідэнты. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ. 19 лютага выпушчаны пад падпіску аб нявыездзе. Ноччу на 14 сакавіка з'ехаў з Беларусі.

23. Някляеў Уладзімір – экс-кандыдат у прэзідэнты. 29 студзеня – вызвалены з-пад варты з СІЗА КДБ пад хатні арышт.

24. Пазняк Андрэй – пакараны штрафам у памеры 30 б. в. Паслья налагодніх сьвятаў затрыманы ў сувязі з крымінальной справай, узяты пад варту. Прад'яўлена абвіавочаныне па арт.293 КК. Утрымліваецца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

25. Палаханка Анастасія – наставнік старшыні "Маладога Фронту". Утрымлівалася пад вартай у СІЗА КДБ. 17 лютага вызвалена пад падпіску аб нявыездзе.

26. Паўлаў Анатоль – давераная асоба Я. Раманчука. 7 студзеня вызвалены з-пад варты пад падпіску аб нявыездзе.

27. Пратасеня Андрэй – падчас выбараў быў валанцёрам у агітацыйнай кампаніі кандыдата Я. Раманчука. Затрыманы 9 лютага, бліжэй да вечара. Хутчэй за ўсё, ператрас у кватэры, дзе Андрэй праўжывае з бацькамі, быў праведзены ўжо паслья затрымання. Прад'яўлена абвіавочаныне па ч. 2 арт. 293. Утрымліваецца пад вартай у СІЗА КДБ.

28. Радзіна Натальля – журналистка, рэдактар інтэрнэт-сайту charter97.org. Утрымлівалася пад вартай у СІЗА КДБ. 28 студзеня вызваленая пад падпіску аб нявыездзе.

29. Рымашўскі Віталій – экс-кандыдат у прэзідэнты. 31 снежня 2010 г. вызвалены з-пад варты пад падпіску аб нявыездзе.

30. Саньнікаў Андрэй – экс-кандыдат у прэзідэнты. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

31. Севярынец Павел – давераная асоба В. Рымашўскага. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

32. Статкевіч Мікалай – экс-кандыдат у прэзідэнты. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ. Падчас съледства

абвінавачаньне было зменена з ч. 2 на ч. 1 арт. 293 КК.

33. Ус Дзымітрый – экс-кандыдат у прэзідэнты. Быў затрыманы ўначы з 19 на 20 сьнежня паслья масавай акцыі пратэсту. Утрымліваўся ў СІЗА КДБ. Удзень 20 сьнежня выпушчаны пад падпіску аб нявыездзе. 18 сакавіка прад'яўлена абвінавачаньне па ч. 1 арт. 293 КК.

34. Федаркевіч Алег – удзельнік акцыі 19 сьнежня. Пастанова аб 10-сутачным арышце адмененая, пераведзены ў статус падазраванага па крымінальнай справе, прад'яўлена абвінавачаньне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

35. Фядута Аляксандар – палітолаг, адзін з каардынатораў перадвыбарчага штабу Ул. Някляева. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ.

36. Халіп Ірына – журналістка, жонка Андрэя Саньнікава. Утрымлівалася пад вартай у СІЗА КДБ. 29 студзеня вызвалена пад хатні арышт.

37. Хамічэнка Уладзімір – за ўдзел у акцыі быў арыштаваны на 15 сутак. Пераведзены ў статус падазраванага па крымінальнай справе. Прад'яўлена абвінавачаньне. Знаходзіцца пад вартай.

38. Яроменак Уладзімір – актыўіст "Маладога Фронту". Адбыў 15-сутачны арышт за ўдзел у акцыі салідарнасці 20 сьнежня. Яшчэ 7 сутак правёў у ЦІП на вул. Акрэсціна паслья допыту ў КДБ у якасці съведкі па крымінальнай справе аб масавых беспарадках. 28 студзеня затрыманы ў якасці падазраванага па дадзенай справе, прад'яўлена абвінавачаньне. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА па вул. Валадарскага.

Падазраваныя па крымінальнай справе па артыкуле 293, частках 1 і 2, Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь "Масавыя беспарадкі"

1. Апішаў Дзымітрый – паслья адбыцця 11-сутачнага арышту ўручаная пастанова аб прызнаныні падазраваным па ч. 2 арт. 293.

2. Васілеўскі Аляксандар – адбыў 15-сутачны арышт, 12 студзеня затрыманы дома ў якасці падазраванага; вызвалены ўдзень 14 студзеня.

3. Гнедчык Алег – з 6 па 9 студзеня знаходзіцца пад вартай і дапытваўся як падазраваны.

4. Давыдзенка Антон – паслья адбыцця 10-сутачнага арышту затрыманы як падазраваны, 2 дні правёў пад вартай. 31 сьнежня адпушчаны.

5. Каваленка Усевалад – магчымы падазраваны, адбыў 15-сутачны арышт на Акрэсціна.

6. Кастусёў Рыгор – экс-кандыдат у прэзідэнты.

7. Клюёў Сяргей – 3 студзеня паслья адбыцця 15-сутачнага арышту прад'яўленая пастанова аб прызнаныні яго падазраваным.

8. Красноў Мікіта – статус падазраванага быў указаны ў пастанове на правядзенне вобушку супрацоўнікамі КДБ 27 сьнежня. Знаходзіцца за межамі Беларусі.

9. Мікалаеў Андрэй – затрыманы ўвечары 11 студзеня дома паслья пра-

вядзення ператрусу, на троє сутак быў зъмешчаны ў ІЧУ на Акрэсціна. Увечары 14 студзеня вызвалены.

10. Навіцкі Леанід – даверана асоба Андрэя Саньнікава. Знаходзіцца за межамі краіны.

11. Шарстоў Аляксей – 23-гадовы студэнт быў затрыманы ў якасці падазраванага ўвечары 21 сакавіка. Зъмешчаны пад варту ў СІЗА на вул. Валадарскага.

12. Шыдлоўскі Дзяніс – адбыў 10 сутак адміністрацыйнага арышту за ўдзел у акцыі пратэсту 19 сьнежня. 2 лютага ўзяты пад варту на 3 сутак у якасці падазраванага. Вызвалены з-пад варты.

Асуджаныя па крымінальнай справе па артыкуле 293, частках 1 і 2, Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь "Масавыя беспарадкі"

1. Парфянкоў Васіль – актыўіст штабу Ул. Някляева. Быў затрыманы 4 студзеня ў якасці падазраванага, утрымліваўся пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага. Было прад'яўлена абвінавачаньне па ч. 2 арт. 293 – "удзел у масавых беспарадках". Судом Фрунзенскага раёну г. Менску (судзьдзя Вольга Комар) 17.02.2011 асуджаны да 4-х гадоў пазбаўлення волі ў калоніі строгага рэжыму.

2. Атрошчанкаў Аляксандар – прэс-сакратар перадвыбарчага штабу А. Саньнікава. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ. Прад'яўлена абвінавачаньне па ч. 2 арт. 293. Судовы працэс распачаўся 01.03.2011 г. у судзе Фрунзенскага раёну Менску. 02.03.2011 судзьдзя Тацьцяна Чэркас вынесла прысуд: 4 гады калоніі ўзмоцненага рэжыму.

3. Ноўкі Дзымітрый – затрыманы 23 сьнежня позна ўвечары дома ў Баранавічах як падазраваны па крымінальнай справе. Абвінавачаны прад'яўлена 30 сьнежня па ч. 2 арт. 293 КК – "удзел у масавых беспарадках". Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага. Судовы працэс распачаўся 01.03.2011 г. у судзе Фрунзенскага раёну Менску. 02.03.2011 судзьдзя Тацьцяна Чэркас вынесла прысуд: трох з палавін гады калоніі ўзмоцненага рэжыму.

4. Малчанак Аляксандар – удзельнік акцыі 19 сьнежня. Затрыманы 6 студзеня дома ў Барысаве ў сувязі з крымінальнай справай, прад'яўлена абвінавачаньне па ч. 2 арт. 293. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА КДБ. Судовы працэс распачаўся 01.03.2011 г. у судзе Фрунзенскага раёну Менску. 02.03.2011 судзьдзя Тацьцяна Чэркас вынесла прысуд: трох гады калоніі ўзмоцненага рэжыму.

5. Брэус Арцём – грамадзянін Расійскай Федэрациі. Быў затрыманы 19 сьнежня і пакараны арыштам на 10 сутак. Вызвалены

29 сьнежня разам з іншымі расіянамі. Праз паўгадзіны зноў затрыманы ў сувязі з крымінальнай спрайвой, абвінавачаньне прад'яўлена 5 студзеня – ч. 2 арт. 293. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага. Працэс па справе ў судзе Маскоўскага раёну Менску распачаўся 22.02.2011, у сувязі з перапрад'яўленьнем абвінавачаньня працягваўся 01.03.2011. Апошнія судовыя слуханы ўдзельніка арыштаванага адбыліся 10.03.2011, калі судзьдзя Любоў Сямахіна вынесла прысуд: пакараньне ў выгледзе штрафу памерам у 300 базавых величыні. Вызвалены ў залі суда.

6. Гапонаў Іван – грамадзянін Расійскай Федэрациі. Быў затрыманы 19 сьнежня і пакараны арыштам на 10 сутак. Вызвалены 29 сьнежня разам з іншымі расіянамі. Праз гадзіну забралі з дому ў межах крымінальнай справы. Абвінавачаньне прад'яўлена 5 студзеня – ч. 2 арт. 293. Знаходзіцца пад вартай у СІЗА №1 на вул. Валадарскага. Працэс па справе ў судзе Маскоўскага раёну Менску распачаўся 22.02.2011, у сувязі з перапрад'яўленьнем абвінавачаньня працягваўся 01.03.2011. Апошнія судовыя слуханы ўдзельніка арыштаванага адбыліся 10.03.2011, калі судзьдзя Любоў Сямахіна вынесла прысуд: пакараньне ў выгледзе штрафу памерам у 300 базавых величыні. Вызвалены ў залі суда.

7. Мядзьведзь Дзымітрый – паслья адыбыцца 10-сутачага арышту затрыманы па крымінальнай справе. 6 студзеня прад'яўлена абвінавачаньне па ч. 1 і 2 арт. 293. Зъмешчаны пад варту ў СІЗА №1 на вул. Валадарскага. Канчатковое архіваваньне – па ч. 2 арт. 293 КК РБ. Працэс па справе ў судзе Маскоўскага раёну Менску распачаўся 01.03.2011, у сувязі з перапрад'яўленьнем абвінавочаньня працягнагаўся 10.03.2011. Судзьдзя Алена Рудніцкая вынесла прысуд: 3 гады аблежаваньня волі без накіравання ва ўстанову адкрытага тыпу.

Крымінальная справа па артыкуле 339 ч.3 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь "Хуліганства"

1. Дашкевіч Зыміцер – старшыня "Маладога Фронту".

2. Лобаў Эдуард – актыўіст "Маладога Фронту".

Затрыманыя 18 сьнежня, абодвум прад'яўлены архіваваны на злосным хуліганстве. Утрымліваліся пад вартай у турме ў Жодзіна. 2 сакавіка абодві пераведзены ў Менск – у СІЗА №1 на вул. Валадарскага.

Працэс па справе праходзіў 22-24 сакавіка 2011 г. у судзе Маскоўскага раёну Менску. Судзьдзя – Алена Шылько. Дзяржаўны архіваваўца – К. Мазоўка. 24 сакавіка архіваваны прысуд: Зм. Дашкевічу – 2 гады пазбаўлення волі ў калоніі агульнага рэжыму, Э. Лобаву – 4 гады пазбаўлення волі ў калоніі ўзмоцненага рэжыму.

Валянцін СТЭФАНОВІЧ:

"Пасъля 19 сънежня мы жывём у іншай рэчаіснасьці"

**Беларускія праваабаронцы канстатуюць,
што "палітычна-крымінальны перасълед набірае абароты:
прад'яўлена абвінавачанье па падзеях 19 сънежня
яшчэ аднаму кандыдату ў прэзідэнты Дзмітрыю Усу,
перакваліфікавана абвінавачанье эксп-кандыдату
Мікалаю Статкевічу. У межах заведзенай крымінальнай
справы працягваліся допыты і ператрусы.
Асьцерагаючыся новага арышту, Беларусь пакінуў
вызвалены раней пад падпіску аб нявыездзе
Алесь Міхалевіч". Ці прадбачыца "съягтло ў канцы тунэлю"
– падзяліца сваім меркаванням на гэты конт журнالіст
газеты "Новы час" Вольга Хвойн папрасіла юрыста
праваабарончага цэнтра "Вясна" Валянціна СТЭФАНОВІЧА.**

– 19 сънежня шмат людей пачярпелі падчас разгону вулічнай акцыі пратэсту – былі пераломы, выбітыя зубы. Ці ёсьць прыклады таго, каб супрацоўнікі съпецназу былі пакараныя за перавышэнне службовых паўнамоцтваў?

– Фактаў прыцягненны да адказнасці няма. Ведаю, што паступалі скарыгі ў прокуратуру, але ніякіх вынікаў не было, не чую, каб былі заведзеныя крымінальныя справы. Няма ў нас і статыстыкі па колкасці пачярпелых. Адзінае, я даведаўся, што ў большіцы зъяўрнулася шмат людей, але нідзе афіцыйнай інфармацыі на гэтую тэму не было.

– *Міжнародная назіральная місія настойвала на тым, каб у Беларусь прыехала назіральная місія ад АБСЕ. Патлумачце сэнс гэтай прапановы.*

– Я б сказаў, што гэтая пропанова была частковая задаволеная, бо прадстаўнікі БДПЧ АБСЕ цяпер працујуць на судах па падзеях 19 сънежня. Мы мелі сустрэчу з гэтымі экспертызамі і выказалі ім сваю пазіцыю. Мы ня згодныя найперш з тым, што падзеі 19 сънежня кваліфікуюцца як "масавыя беспарадкі".

Масавыя беспарадкі – гэта дзеянні, якія суправаджаюцца пагромамі, падпаламі, узброеным супрацівамі... Нашы назіральнікі, журналісты засьведчылі, што шэсьце ад Кастрычніцкай плошчы да плошчы Незалежнасці не ўчыняла беспарадкі. Так, пэўныя дзеянні ніякім членамі людзей можна кваліфікаць як беспарадкі, але пад кваліфікацыю "масавых" яны не падпадаюць. На судовых працэсах, што прайшли, доказаў таго, што масавыя беспарадкі мелі месца, не было. Не даказаная і віна тых, хто асуджаны за ўдзел у так званых "масавых беспарадках". Мы мяркуем, што съледзства парушае адно з фундаментальных правоў абвінавачаных – права на абарону. Адвакаты неаднаразова заяўлялі, што ня могуць спаткацца са сваімі кліентамі сам-насам, хаця гэта гарантавана Крымінальна-працэсualным кодэксам Беларусі. Гэта часткова пацвердзіла прокуратура Мен-

скі, якая зъяўрнулася да кіраўніцтва СІЗА КДБ, каб усё ж быў дазволеніе людзям сустрэчы з адвакатамі. Пасъля таго, што агучыў Міхалевіч, у міне ёсьць сур'ёзнае падазрэніе на конт сапраўднасці доказаў, што здаваліся ў такіх умовах съледзтвам.

– Ці ёсьць у Вас прагноз на-
конці таго, якім будуць наступ-
ныя прысуды па справе аб падзе-
ях 19 сънежня?

– Першы прысуд па справе Парфянкова паказаў, па якой схеме будуць адбывацца суды. Чалавек мае сур'ёзнае абвінавачанье, але разгляд справы адбываецца цягам аднаго дня, не было нават съведак з абвінавауча-
га боку. Двое съведак, што былі з ліку дэманстрантаў, увогуле сказалі, што Парфянкова не бачылі, ня ведаюць і нічога на гэты конт сказаць ня змо-
гутць. Не было выяўлена фактаў, што падпадаюць пад класіфікацыю "маса-
вых беспарадкаў". І на такіх фактах суд вынес абвінаваучы прысуд. З астатнімі абвінавачанымі тая ж сітуацыя. Што да Аляксандра Атрошчанкава, прэс-са-
кратара Саньнікава, увогуле не зразумела, у чым доказ яго віны. Атрымала-
ся, што Малчанаву, якія прызнаў сваю віну, тэрмін скарасці, а Атрошчанкаву, за тое, што адмовіўся ад абвінавач-
ваний, далі большы тэрмін.

– *Існуюць "чорныя съпісы" Еўрасаюзу для беларускіх чы-
ноўнікаў, судзьдзяў. Ці этычныя яны, бо гэта ж абмежаванье пра-
вой людзей на свабоднае пера-
мяшчэнне?*

– Зайважу, што гэта не пакаранье, не прысуд. Ніхто гэтых людзей не прызнаў пакуль вінаватымі, хаця адносна некаторых такое пытанье можна ставіць. Думаю, што прыйдзе час, і такія пытанні будуць уздымацца. Цяпер гэта хутчэй знак маральнага асуджэння асобаў, якія ўдзельнічалі ў рэпрэсіях або ў фальсіфікацыі выбараў. Краіны ЕС, як і Беларусь, маюць права абмяжоўваць знаходжанье на сваіх тэрыторыях непажаданых асобаў. Вось у Беларусі ўлады ня хочуць бачыць спадара Юрава.

Працэс над грамадзянамі Расіі Гапонавым і Брэусам выбіваеца з

Валянцін СТЭФАНОВІЧ

агульнага кантексту, хаця спачатку ўсё ішло па агульным сцэнарам. Зъяўртае ўвагу, што 15 амапаўцай, якія быццам бы пачярпелі ад дзеяньняў Гапона-
ва і Брэуса, часам нават фармулёўкі ў пратаколах давалі ідэнтычныя. Да ўсяго іх пацярпелымі прызналі толькі праз два месяцы пасъля падзеяў, калі справа была ўжо ў судзе. Мяккія пры-
суды Гапонаву і Брэусу, відаць, можна патлумачыць візітам расейскага прэм'ера Пуціна ў Беларусь, то бок гэта вынік уплыву палітычнай сітуацыі.

– *Нядайна было прынятае ра-
шэнне аб дэпартацыі двух расей-
скіх праваабаронцаў. Ці адчуваеце,
што стаўленне ўладаў да вас па-
горшылася?*

– Узаемаадносіны беларускіх уладаў з праваабаронцамі ніколі не быўлі лёгкімі. Цяпер яны яшчэ больш па-
горшыліся, бо мы крытыкуюм тое, што тут адбываецца, са многім нязгодным, і гэта ўспрымаецца як нейкая варожая дзеяньнасць. Нядайна пракуратура вынесла папярэджанье кіраўніку праваабарончага цэнтра "Вясна" Алегу Бяляцкаму па 193-м артыкуле Крымінальнага кодэкса за дзеяньнасць ад імя незарэгістраванай арганізацыі. То бок фактчычна паставілі ўлады прызначыць да адказнасці. Цяпер усё развязваецца ў такім канфрантацийным ключы. Але ўлады мусіць разумець, што крытыка іх дзеяньняў з боку праваабаронцаў – нармальная зъява. І дэпартацыя Юрава, іншых назіральнікаў – лагічны дзеянны, бо ўлады краіны не задаволеныя тым, што прысутнічаюць людзі, якія робяць ацэнкі. Баюся, што гэта толькі пачатак, і мы будзем съведкамі яшчэ многіх падобных канфліктіў. Пасъля 19 сънежня мы жывём у крыху іншай рэчаіснасці, бо апошняя два гады, калі ўзварэньне рэпрэсіяў панізіўся, мы працавалі ў больш спрыяльных умовах. Цяпер вяртаныне назад адбываецца ва ўсіх накірунках, дастаткова хаця ўзгадаць "чорныя съпісы" музыкаў.

Што датычыца правоў чалавека ў Беларусі сёньня, то гэта праста катастрофа

(Пачатак на стар. 3)

не маглі ці ня могуць у поўнай меры выконваць свае адвакацкія абавязкі. Ім ствараюцца штучныя перашкоды, каб яны не маглі супрэцца са сваімі падабароннымі.

— Былі яшчэ франтальныя праверкі раённых адвакатураў Менску...

— Пасля драконаўскіх праверак Міністрам раённых адвакатураў чацвёра адвакатаў былі пазбаўленыя ліцензіяй. І на гэтым справа не спынілася. Пазбавілі ліцензіі Паўла Сапелку, які бараніў двух чалавек па справе 19 сінтября і Зымітра Дашкевіча. Гэта ясны сігнал усёй адвакатуры, што адвакаты павінны маўчаць ці паводзіць сябе вельмі і вельмі млява. Маўляй, ваяша роля на судзе — роля статыстаў. Гэта наогул ставіць пад пытаныне эфектыўнасць адвакацкай абароны і падчас гэтага працэсу, і па ўсіх іншых справах, дзе ў спрэчку ўступаюць дзяржава і чалавек. І капі раней мы не маглі казаць, што ў справах, якія маюць палітычны падтэкст, у нас працуць аб'ектыўныя суды, што ў тых справах мы маем аб'ектыўнае съледзтва, то зараз зыншчаеца і апошніе, што засталося, — незалежная адвакатура.

Праваабаронцы

— Праваабаронцы таксама адчули на сабе ціск?

— Безумоўна. Вобшуку ў памяшканынях праваабарончых арганізацый і на прыватных кватэрах беларускіх праваабаронцаў сталі ўжо нормай. Падчас вобшуку забіралася кампьютарная тэхніка, дыскі, відэакасеты — усё, што мела дачыненне да інфармацыі. Было папярэджанне Міністру РПГА "Беларускі Хельсінскі камітэт" за звартот у Камітэт па справах чалавека. Затым Генпрокуратура вынесла афіцыйнае папярэджанне мне за дзеянісць ад імя не-зарэгістраванай арганізацыі. Ізноў уключылі ў адносінах да мяне працэдуру асабістага дагляду пры перасячэнні мяжы. Шукаюць носьбіты інфармацыі, быццам бы нешта нельга перадаць па электроннай пошце ці сказаць у інтэрнэце адкрытым тэстам. На мой погляд, праваабаронцаў праста хочуць прымусіць замаўчаць.

— Каб спынілі свае ацэнкі падзе́й 19 сінтября і сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі?

— Мы разумеем, што наш голас

вельмі важны, трэба даносіць реальную ситуацыю з правамі чалавека да беларускіх грамадзянай і да іншых краінай.

Тое, што датычыца правоў чалавека ў Беларусі сёньня, — гэта праста катастрофа. Мы разумеем, што ў такой складанай сітуацыі спыняюць сваю дзеянісць ці неяк згладжваюць нашу прынцыповую пазіцыю — гэта няправільна. І мы заклікаем усіх неабыяковых людзей, грамадзянскія структуры Беларусі, наадварот, узмасніць сваю актыўнасць ў гэтым годзе. У першую чаргу таму, што мы не павінны дапусціць распаўсюджаньня атмасферы страху сярод шырокіх славутых беларускага грамадзтва.

Што рабіць?

— На ваш погляд, як далей улада бачыць выбудоўванне адносінаў з грамадзянскай супольнасцю?

— Па-першое, улада не ўспрымае грамадзянскую супольнасць як сацыяльнага ці грамадзкага партнёра. Любыя незалежныя грамадзянскія ініцыятывы для яе — "пятая калонія". Усе тия, хто мае іншы погляд на перспектывы раззвіцця краіны, — у стане ворагаў. Няздольнасць дамаўляцца, ваяўнічае сектантства, ізляціянізм, агрэсіўная самаўпэўненасць і пыха — вось толькі некаторыя рэсы сёняняшняй беларускай улады.

Падчас цяперашняга супрацьстаныя ўлада хоча трymаць грамадзянскую супольнасць у "чугліх" і захаваюць сваю постсавецкую мадэль кіравання краінай і раззвіцця грамадзтва яшчэ на доўгі перыяд. Пры гэтым асноўныя аргументы ў абарону гэтай мадэлі — што такім чынам забяспечваецца сацыяльная і эканамічная стабільнасць грамадзтва, своечасова віплываюцца пенсіі, павышаюцца заробкі, няма беспрацоўных... Калі ж размова заходзіць пра грамадзкі-палітычныя праўы, то бяздумна пайтараеца, што ў нас усё добра, у нас і так дэмакратыя. Але гэта хлусня. Мы добра бачым, як "дэмакратычна" ў нас реэгіструюцца няўрадавыя арганізацыі, якія існуе свабода слова, якія "празрыстыя і дэмакратычныя" выбары. Даішлось да таго, што зноў запрацавалі забароннія сілы няўгодных музыкаў і рок-гуртоў.

Палітычныя крызіс, які надышоў, здавалася б, так нечакана падкрэсліў усю ненадзеянасць і ўсю ілюзор-

насць той стабільнасці, якую будзе беларуская ўлада. Гэта ўсё будзеца на пяску.

А што мы маем сёньня? Міжнародная грамадзкасць спыняе контакты з беларускай уладай, пад вялікім пытанынем прыход інвестыцый у краіну. Дзясяткі эканамічных праектаў, якія планавалася ажыццяўліцца, проста спыняюцца ці пераходзяць у замарожаны стан. Мы можам увайсьці ў эканамічны крызіс у любы момант. Паглядзіце, якай ў нас у апошні час інфляцыя, з якой хуткасцю прадаюцца залаты і валютны запасы. Замежных крэдытаў такім уладам хутчэй за ўсё большіх нікто ня дасць. І гэта ўсё адбываеца на фоне павелічэння эканамічнай залежнасці ад Расіі.

Уладам неабходна ліхаманкава шукаць магчымасць для эканамічнага выратавання і трывалага раззвіцця краіны. У гэтай сітуацыі ўлады, наадварот, павінны быті б зрабіць высновы, не закансервавацца, не запалохваць і не абвяшчаць вайну грамадзянской супольнасці, а распачаць, як кажуць, перабудову на маршы. Парадаксальна, але ўлады, на мой погляд, сёньня больш зацікліеныя ў перамоўным працэсе з дэмакратычнай грамадзянской супольнасцю, чым сама супольнасць. Умоўна кажучы, на такія змены ва ўлададзяцтве засталося яшчэ пяць хвілінай. А затым — эканамічныя калапсы.

Той варыяント "жалезнай руکі" ў эканоміцы і грамадзка-палітычным жыцці, што выбрала ўлада, — ён згубны і вядзе найперш да татальнага сацыяльна-еканамічнага і грамадзкага крызісу. Таму тэма єўрапейскіх санкцыяў, пра якія пачынаюць гаварыць палітыкі ў Еўропе, ужо адыходзіць на другі план. Таму што самае крыўднае і самае вялікае, што стручана, — гэта тая магчымасць, якія Беларусь магла атрымаць пры нармальных узаемаадносінах з Еўрасоюзам.

— Што ў такой сітуацыі рабіць грамадзянскай супольнасці?

— Супраціўляцца путаныню па руках і нагах. Зараз патрэбная шырокамаштабная тлумачальная праца, патрэбныя актыўныя дзеяньні ў абарону грамадзкіх інтарэсаў, у абарону сваіх праў. Мы мусім спрыяць працэсу абуджэння нашага грамадзтва. Калі сёняняшня беларуская ўлада не думае пра будучыню нашага народа, а толькі пра свае ўласныя інтарэсы, значыць, пра гэта павінны думаць мы.

застаюцца дзясяткі абвінавачаных у падзеях вечара 19 сінтября. Канчатковая высновы рабіць пакуль рана. Але ўжо можна сказаць, што пасля тых крыявых падзеяў Еўрасаюз ад Беларусі адварнуўся, а Расія пачуха-патроху прывязвала нашу краіну да сябе рознымі саюзамі ды крэдыта-мі... Дык каму былі выгадныя падзеі 19 сінтября?

Наперад... у мінулае

(Пачатак на стар. 1)

БТ відаць, што Аляксандра Атрошчанкава нясе да дзівярэй хваль мітынгоўцай і нічога ён ня б'е, дык за што яму далі чатыры гады зняволенія? Зымітра Дашкевіча і Эду-

арда Лобава ўвогуле арыштавалі прэвентыўна 18 сінтября... Кандыдата ў презідэнты Уладзіміра Някляева зблілі яшчэ да заканчэння галасавання і пачатку мітынгу... Суды працягваюцца. За кратамі

Сяргей МАЛАЛЕТКІН: "Першы ўдар быў страшны – нагамі ў твар..."

Жыхар Воршы Сяргей Малалеткін – адзін з пацярпелых падчас разгону Плошчы-2010. На плошчы яму выбілі зубы, зламалі руку, нанесьлі іншыя цялесныя пашкоджаныні. Ягоны расповед – съведчаныні чалавека, які прыйшоў на мірную акцыю, каб проста выказаць свае погляды. Сяргей не займаецца палітыкай, ён піша кнігі. На акцыі ёння біў шкло і не чапаў міліцыянтаў, а ў руках трymаў толькі маленькі самаробны плакацік, што заклікаў палепшыць стасункі з краінамі Захаду дзеля дапамогі хворым беларускім дзесям.

– Я быў на плошчы ад самага пачатку. З Рымашэўскім ішоў ад вакзала, прыйшоў на Кастрычніцкую, і ад Кастрычніцкай ішоў на плошчу Незалежнасці – з усімі. Чаму выйшаў на плошчу? Палітыкай я даўно не займаўся. Але старыя аргументы яшчэ ляжалі на сэрцы ў мене: што мы з Захадам сварымся замест таго, каб супрацоўнічыць. З-за гэтага паміраюць цяжка хворыя дзеся. Я напісаў плакацік: паміраюць дзеся, дзеля Хрыста, прыбярэм камень з дарогі заходніх урачоў да нашых дзясяў! З гэтым плакатам я і пайшоў.

Калі пачаўся разгон акцыі, АМАП адціснуў усіх на плошчы Незалежнасці да праспекту. Людзей пагналі клінам, і я пайшоў у разрыў, які ўтварыўся ў ланцугу амапу, у бок Дому ўраду. За мной людзі зноў туды пайшли. А перад намі апынуўся шэраг армейскага съпецназу. Гэта былі салдаты. Я падышоў да іх, гэты плакацік разгарнуў – абарозок Мікалая Цудатворца на ім быў нашыты, і на дзіцячай покрыўцы я напісаў слова пра хворых дзясяў і заходніх урачоў. Ніхто не казаў, каб мы разыходзіліся, не прасілі прыбраць плакат. Съпецназаўцы пачалі мене абражачыць. Я падышоў да іх бліжэй, папрасіў не абражачыць мене. І гэты час на мене паказала нечая рука, і прыгучала: "Гэтага!" Каманда была такая. І мене па-затынку за шчыты. Схапілі і ўнутр шэррагу зациянгнулі. І адразу пачалі біць. Самы першы ўдар быў самым страшным – ляжачаму далі нагой у твар. Павалілі на зямлю і пачалі біць. Чалавек пяць білі дубінкамі і нагамі.

Ад першага, самага страшнага ўдара ў мене чатыры зубы прости з косткай ляглі на язык. Гэтак нагой ўдарылі ў твар. Калі сталі малаціць дубінкамі і нагамі – думаў, заб'юць. Гэтак ударыў дваццаць, напэўна, нанесьлі. Ужо і нагамі пад машыну загналі – так білі мене. Потым мене адтуль выкацілі і прости волакам да аўтазаку зациянгнулі – і закінулі ў яго. Я лёг на падлогу, потым сыходжу – паўгадзіны прости ляжаку на падлозе. Мене закінулі, і я лёг, бо я мог ісьці альбо стаяць. Рука правая зламаная, вывіхнутая левая рука... Проста ляжаку на падлозе.

Машына была літаральна забітая

затрыманымі. Моладэз побач нейкай... У гэтай поўнай машыне я быў апошні. Ужо ўсё было ўпакавана...

Пытацься пра медыцынскую дапамогу ўзынікла ўжо на Акрэсціна. А ў транспарце я ляжаў на падлозе. Потым мне вызвалілі месца, і я аба-піраўся на плячо нейкага хлопца маладога. Ня мог паварушыцца. Калі нас прывезлы ў Акрэсціна, пашыхталі ўсіх на калідоры. І мене таксама, хоць мне было нядобра. Побач са мною нейкі хлопец стаяў, падобны

чавалі. У мене пачаліся дрыжыкі, тэмпература...

Далей урачы мне перабінтавалі, зафіксавалі руку, і ўсё, міліція мене назад павезла на Акрэсціна. Я ім кажу: "У мене адкрытая рана ў вобласці галавы, ажажыце мене на гэтай падставе дапамогу!" – "Гэта не наш профіль, вязце ў іншое месца...". Ніхто мене нікуды не павёз. У мене ўжо пачалася тэмпература, стала зусім кепска. Я на судзе сказаў, што мене патрабная тэрміновая медыцынская дапамога. "Дайце мене штраф, я не пайду на суткі. Тэмпература, ліхаманіць усяго, сіні ўвесь". І мене далі штрафу ў 30 мінімальных заробкаў...

Потым я зьевяртаўся па медыцынскую дапамогу ў іншую бальніцу. У аўтазаку зубы пальцам прыкладаў і пастаўіў на месца. Думаў нават, што яны прыжывуцца. Але тэмпература была такая, што я наогул хадзіць ня мог! 19 сьнежня мене зьблілі, а толькі 4 студзеня я змог на лякарню выехаць. Паказаў хірургу, хірург кажа: "Нічога не прыжывеца. Гэта трэба выдаляць". І тады мне выдаляюць 4 зубы, разразаюць скальпелем – і яшчэ два кавалкі косткі... Накладаюць два швы... Тры тыдні я там лячыўся. У астатні час я мог наогул хадзіць – прости ляжаў. Па ўсім целе сінкі былі, гематомы. Але ў бальніцы я не ляжаў, я паехаў у стаматалагічную клініку, а ляжаў дома.

Мене аптывалі работнікі міліцыі. Тэлефонуюць мене з Менску спачатку, на мабільны тэлефон (я сам з Орши). "Вы атрымалі цялесныя пашкоджаныні. Падыдзіце да нас". Я патлумачыў, што ляжу, куды мне ў такім стане хадзіць? Сказаў, што нікуды не пайду. Прапанавалі прыйсці ў міліцию ў Оршу. Я адмовіўся, бо кепска пачуваваўся. "Добра, нашы работнікі да вас прыедуць". Прыехалі нашыя міліцянты, аршанцы. Я кажу: "Вось, вы ўбачылі, мене дома. Я пісьменнік". Я расправе ўсё, як было: і як плакацік напісаў, і як трапіў на плошчу, і як мене зьблівалі. Супрацоўнікі міліцыі ўсё гэта запісалі. Але заяву ў міліцию я не стаў пісаць, папрасіў расцьследаваць ўсё па факце. Які вынік таго расцьследавання, я ведаю. Ніякіх пісьмовых адказаў я не атрымліваў, і нават пастановы з суда не даслалі. Адзінае, што я ведаю – суседзі прыходзілі, дык казалі, што па пад'яздзе ходзяць, пытаяюцца пра мяне, цікавяцца, хто я такі. І участковы прыходзіў, і нехта іншы... На судзе ў мене пыталіся, ці крычаў я "Жыве Беларусь!". Я адказаў, што так. І ў мене ў пратаколе напісаны было, што я на плошчы крычаў гэты лозунг. Проста "страшная" справа... Вельмі небясьпечнае злачынства – у Беларусі крывачыць "Жыве Беларусь!"...